

Nieuwe verbanden binnen wsns

Samenwerkingsverbanden binnen Weer Samen Naar School doen er goed aan een breed gedragen visie te ontwikkelen. Verder zijn onder meer afstemming tussen de verschillende partijen van belang, alsmede het maken van meetbare afspraken.

Met het simulatie-instrument *Samen Netwerken* blijkt het goed mogelijk om die samenwerking in de verschillende verbanden te verbeteren. Het instrument – ontwikkeld in opdracht van WSNS+ – is nodig, omdat een herijking van de zorgstructuur forse consequenties heeft voor de organisatie van de bovenschoolse leerlingenzorg. Niet langer meer staat een (vrijblijvende) toelating op de agenda, maar een daadwerkelijke, directe plaatsing na aanmelding. Dat vraagt om een goed werkende bovenschoolse organisatie die klaar staat om op de zorgvraag te kunnen reageren. Dit kan in het oude samenwerkingsverband of in een nieuw te vormen zorgnetwerk. Dat blijkt niet makkelijk te zijn: veel samenwerkingsverbanden worstelen met de vraag hoe de samenwerking,

afstemming en coördinatie verbeterd kunnen worden. In de beleidssimulatie kunnen de diverse partijen – schooldirecteuren, pcl, ib'ers, bovenschools manager, coördinator, bestuurslid – gedurende een dag ervaren hoe sturing en samenwerking ontstaat in een netwerk van autonome organisaties. Doel van de simulatie is de deelnemers bewust te maken van verbeterpunten voor samenwerking.

Ook krijgen ze inzicht in het scheppen van voorwaarden voor het succesvol functioneren van het eigen samenwerkingsverband of zorgnetwerk.

Een aantal samenwerkingsverbanden heeft inmiddels meegedaan aan

de beleidssimulatie (zie kader). De belangrijkste leerervaring is dat er uit de onderlinge samenwerking tussen de partijen in het samenwerkingsverband meer rendement gehaald kan en ook moet worden (zeker gezien de herijking). Onderlinge afstemming en communicatie tussen de verschillende partijen, de noodzaak voor een inspanningsverplichting, meetbare afspraken maken en werken vanuit een gezamenlijke visie zijn volgens veel deelnemers belangrijke aspecten om de samenwerking te verbeteren en daarmee de leerlingenzorg te verbeteren. / **Juliette Vermaas en Ramona van der Linden**

Meer informatie: Ramona van der Linden (r.j.e.m.vdrLinden@uvt.nl) of Juliette Vermaas (j.c.vermaas@uvt.nl), IVA, Tilburg of bij het projectsecretariaat WSNS+ (svdreep@wsnsplus.nl).

Het simulatiespel

De deelnemers moesten als lid van een fictief zorgnetwerk gezamenlijk een toekomstplan opstellen. Er werden allerlei overleggen gevoerd in subgroepjes, maar niemand – ook het bestuur niet – nam het voortouw om plenair afspraken te maken. Ook kregen de coördinatoren in procesmatige zin geen greep op de zaak. Als ze zich 'sturend' probeerden op te stellen, dan waren de anderen daar niet echt van gediend en werden ze weggestuurd. Na de beoordeling van de voorlopige werkzaamheden en de zelfevaluatie drong het besef door dat het verband niet goed functioneerde. Voor de middag werd dan ook een andere aanpak gekozen, waardoor er uiteindelijk een goed toekomstplan lag. Op basis van de opgedane ervaringen hebben de deelnemers een vertaalslag gemaakt naar het eigen samenwerkingsverband. Dit heeft geleid tot concrete actiepunten.

'Leren doe je samen'

Basisscholieren die mochten werken volgens het nieuwe leren, kregen meer plezier in het leren en gingen zeer betrokken aan de slag. Hun leerkrachten zijn inmiddels 'om'.

Enkele basisscholen in de regio Den Bosch, voerden in groep 7 en 8 een experiment uit met het nieuwe leren, in het schooljaar 2003/2004.

Leerkrachten boden de leerlingen voor Wereldoriëntatie een uitdagende leeromgeving aan. Binnen de bestaande schoolorganisatie werd zo-

veel mogelijk gewerkt vanuit de vragen van de leerlingen. In het experiment ging het niet alleen om het stimuleren van het leer-

gedrag van leerlingen. Ook leraren, docenten en studenten van een Bossche pabo, begeleiders en onderzoekers van KPC Groep, en het lectoraat *Het nieuwe leren* van de Fontys Hogescholen, moesten er hun voordeel mee kunnen doen. Deze kennisgemeenschap werkte niet met draaiboeken. Door observeren, praten en reflecteren ontwikkelde zich een natuurlijke strategie.

De betrokkenen omschrijven het resultaat van het experiment als 'verrassend positief'. 'De opgedane ervaringen van de leraren om kinderen actief bij het leerproces te betrekken, ze mogelijkheden te bieden voor eigen keuzes, ze vertrouwen te geven en ze te ondersteunen bij de weergave van hun verworven inzichten, hebben ertoe geleid dat het proces van schoolontwikkeling flinke stappen vooruit is gegaan. Doordat de leraren blij gaven van gevoeligheid voor de autonomie van kinderen werkten ze er actief aan mee dat het proces van invoering van het nieuwe leren vooral ook vorm kreeg door de kinderen zelf.'

Verder kwam tot uiting dat de leraren niet alleen veel van hun eigen ervaringen leerden, maar ook van die van anderen. 'Reflectie op eigen en andermans ervaringen en deze gebruiken bij nieuwe keuzes maakt dat het proces van vernieuwen van binnenuit gestalte krijgt. We hebben gemerkt dat het zelfbewustzijn van de leraren sterk toenam', aldus de auteurs.

De meeste scholen zijn na het experimenteerjaar verder gegaan op de ingeslagen weg. Andere scholen zijn begonnen aan een herbezinning op de inrichting, de organisatie en het aanbod van het onderwijs. 'Maar', stellen de auteurs, 'ook al kun je veel van die ervaringen leren, elke school zal toch zelf opnieuw in de eigen situatie en met de eigen mogelijkheden en onmogelijkheden moeten uitvinden wat in de eigen situatie werkt en wat niet.' / **AW**

J. Arts, F. Hofstede, N. van Hulst, J. Kok (red.) en K. Verbeeck, Het nieuwe leren: gewoon doen! KPC Groep en Fontys Hogescholen, 's-Hertogenbosch, 2005. Zie www.kpcgroep.nl/publicaties.

Identiteit

Wat tot nu toe onderbelicht is gebleven in onderzoek naar de pedagogische opdracht van het onderwijs, is de psychologische basis die leerlingen nodig hebben om aan hun morele, persoonsvormende en sociale ontwikkeling te kunnen werken. In de onderwijspraktijk circuleren daarvoor termen als: de leerling moet zich veilig voelen, zich erkend voelen, een gevoel van eigenwaarde hebben, een binding ervaren, zich gezien voelen, etc. Dergelijke gevoelens van eigenwaarde bevorderen het leren van leerlingen en geven richting aan hun identiteitsontwikkeling.

In dit onderzoek bevragen onderzoekers leerlingen en docenten, hoe docenten het gevoel van binding, herkenning en erkenning bij leerlingen kunnen realiseren en welke knelpunten zich daarbij kunnen voordoen. Het onderzoek wordt uitgevoerd in zowel vmbo- als havo/vwo-afdelingen. In het voorjaar van 2006 verschijnt een praktijkgerichte brochure met onder meer aanbevelingen voor scholen hoe zij het gevoel van eigenwaarde van leerlingen kunnen bevorderen.

Gevoel van erkenning en binding bij leerlingen [lpc-kortlopend onderwijsonderzoek]. Projectleider: prof. dr. W. Veugelers (w.m.m.h.veugelers@uva.nl), uitvoerder: drs. E. de Kat. Instituut voor de Lerarenopleiding, Universiteit van Amsterdam, i.s.m. Universiteit voor Humanistiek.

Burgerschap

In het onderwijs is momenteel veel aandacht voor leerlijnen. Door een stapsgewijze en continue aanpak zou het leren kunnen worden verbeterd. Ook op het gebied van burgerschapsontwikkeling wordt een ontwikkelingsgerichte aanpak gewenst. Daarbij dient zowel de morele ontwikkeling als de maatschappelijke context te worden betrokken. Dit vraagt om een nadere onderscheiding en opbouw van diverse fasen van morele ontwikkeling en burgerschapsvorming. De vraag is tevens: in welke leerjaren kan het beste wat worden geleerd? Het onderzoek bestaat uit een litera-

tuurstudie, interviews met deskundigen en paneldiscussies met leraren basisonderwijs en docenten voortgezet onderwijs. Het onderzoek mondt uit in een doorlopende leerlijn voor een op morele ontwikkeling gebaseerde burgerschapsvorming. Het eindverslag, dat in het voorjaar van 2006 beschikbaar zal zijn, biedt tevens handvatten voor bijpassende leeractiviteiten.

Morele ontwikkeling van leerlingen vanuit een ontwikkelingsgericht perspectief [lpc-kortlopend onderwijsonderzoek]. Projectleider: prof. dr. W. Veugelers (w.m.m.h.veugelers@uva.nl), uitvoerder: drs. E. de Kat. Instituut voor de Lerarenopleiding, Universiteit van Amsterdam, i.s.m. Universiteit voor Humanistiek.

Ouders en LGF

Sinds de invoering van de Regeling LGF (leerlinggebonden financiering) hebben ouders van (geïndiceerde) kinderen met beperkingen, de vrijheid de toegekende extra middelen in te zetten in het regulier onderwijs of te kiezen voor het speciaal onderwijs. Willen ouders met deze positie kunnen omgaan, dan moeten ze goed geïnformeerd zijn over de procedure en de onderwijsmogelijkheden die er voor hun kind zijn.

Voortbouwend op onderzoek in het eerste uitvoeringsjaar van de nieuwe regeling gaan onderzoekers nu na hoe de verantwoordelijkheid van ouders voor het onderwijs aan hun kind vorm krijgt na enkele jaren ervaring met de Regeling LGF. Onderzoekers nemen ouders een telefonische enquête af. Met een aantal ouders houden ze vervolgens verdiepende interviews. Ervaringen met het versterken van de positie van ouders rond schoolkeuze in landen met een vergelijkbare indicatiestelling en keuzevrijheid tussen speciaal en regulier onderwijs worden geïnventariseerd via literatuur- en bronnenonderzoek. Het onderzoek loopt tot eind 2006.

Invloed van ouders op het onderwijs voor hun kind binnen de Leerlinggebonden Financiering (NWO/BOPO-onderzoek). Projectleider: dr. M.M. Vergeer (m.m.vergeer@uva.nl), SCO-Kohnstamm Instituut, Universiteit van Amsterdam.